

HRVATSKA I PODRAVINA RATNE 1991. I 1992. GODINE

Imam puno saznanja da postoji veliko zanimanje javnosti Podravine i šireg prostora u međuriječju Sava - Drava da se što više sazna o kritičnoj i glavnoj godini obrambenog rata - jeseni i zimi 1991. godine. S položaja i funkcija koje sam tada obavljao, teško je izdvojiti pojedinačne slučajeve, iako su oni izuzetno važni. Bio sam u funkciji opće obrambene strategije i na toj razini imam cjelovit i temeljit uvid. Djelomično oslobađanje zapadne Slavonije je preusko za sve ono što su Podravina i cijeli prostor između Save i Drave doprinijeli za uspješnu obranu samostalne i slobodne Hrvatske. Zanimanje javnosti za događaje 1991. godine vjerojatno potječe iz činjenice da se o toj godini obrambenog rata vrlo malo piše, kao - sve se zna, što nije točno, a vrijeme prolazi i događaje sve više prekrijava zaborav. Čini se kako nema vremena za istraživanje pojedinih događaja, otkrivanja velikih zasluga pojedinaca, skupina i cijelih krajeva, primjerice Podravine, Međimurja ili velikog djela Varaždina i Slavonaca, a što tek reći za napadnutu i poharanu istočnu Slavoniju?

Tko zna nešto o izuzetnoj vrijednosti osvajanja borbene tehnike u Đakovu, Virovitici? Tko zna zbog čega se ta godina ne istražuje? Koji su razlozi prešućivanja doprinosa Slavonije, Podravine, Međimurja, Hrvatskog zagorja, Moslavine i Zagreba? Po mome se mišljenju ne radi samo o zaboravu, možda se radi i o namjernom zaboravljanju. Netko bi morao odgovarati, bar pred povijesnom istinom jer ono što se dogodilo 1991. godine bilo je presudno da se završi i dobije rat najkasnije do druge polovine 1992. godine, a kao što znamo trajao je pet godina. Kako se moglo dogoditi da smo praktično porazili JNA, a da se rat s velikim katastrofama tako dugo održi? Nešto i netko je teško pogriješio, povijest će to sigurno utvrditi, ali i na ovim generacijama stoji obveza da budućim povjesničarima ostavi objektivne zapise, istinu i ocjenu vrijednosti velikih događaja. Već sada možemo bez dvojbe ustvrditi da je koncepcija podjele Bosne i Hercegovine bila ona temeljna pogreška zbog koje je rat produžen 4 godine s katastrofalnim posljedicama, posljedicama koje još nisu uklonjene, čak se ni ne nazire kako će se i kada sve okončati.

Želim istaći lijepe primjere gdje su skupine aktivista vjerno opisale događaje u svojim općinama: Grubišno Polje, Križevci, Varaždin, knjiga zapovjednika posavske bojišnice 1991. godine, stožernog brigadira Rudija Stipčića "Napokon smo krenuli" (u ovoj knjizi vidljivo je mjesto i uloga 117. podravske brigade, a mnogi odgovori mogu se naći i u mojoj knjizi "Sjećanja vojnika").

Ni druge događaje u drugim dijelovima Hrvatske ne smije se zaboraviti ili podcijeniti. Osvojili smo ratnu tehniku JNA u Delnicama, Gospiću, Šibeniku, Pločama i na nekim otocima. To su činjenice, ali tako temeljito osvajanje ratne tehnike s kojom je naoružana HV, ekvivalenta najmanje dvjema Armijama, nije nigdje postignuto kao u međuriječju Sava - Drava. Đakovo, velika i moderna protuoklopna topničko raketna brigada, koja je odmah izašla na pravce prodora agresora, uz to u Đakovu su osvojeni i drugi resursi oružja za potrebe još dvije pješadijske brigade, zatim slijede: Slavonski Brod, Požega, Našice, Slatina, Virovitica (ista brigada kao u Đakovu), Bjelovar, Koprivnica, Križevci, Čakovec i Varaždin sa širom okolinom u kojem je osvojena tehnika jednog velikog korpusa. U me-

đurijeću su zauzeta sva vojna skladišta i sve vojarne, osim Osijeka, Vinkovaca i Vukovara, koji su bili u specifičnoj situaciji kao prve mete agresije. To treba objektivno istražiti jer se moralo više učiniti u osvajanju oružja JNA i u tim mjestima.

Za vrijeme zauzimanja oružja, iz Zagreba su stizale depeše koje su pod prijetnjom teških kazni zapovijedale da se odmah prekine sa zauzimanjem ratne tehnike. Stanoviti Mile Ćuk u Bjelovaru je, pozivajući se na zapovijedi iz Zagreba, uhićenjem zaprijetio organizatorima osvajanja oklopne brigade JNA s oko 100 tenkova. Pa i danas neki posve neuračunljivi ljudi smatraju da nije trebalo osvajati oružje, čak su govorili kako bi ostvarivanje plana generala Špegelja o osvajanju oružja JNA značilo totalni poraz Hrvatske, dotična osoba čak tvrdi da bi primjenom toga plana Hrvatska bila "sasječena, pregažena, uništena". Takvima je lako odgovoriti s protupitanjem što bi se dogodilo da nismo osvojili oružje i stvorili vojsku od 64 brigade, ekvivalentnu 12 suvremeno naoružanih korpusa ili 2 povećim armijama!?

Do 1989. godine bio sam zapovjednik Sjeverozapadnog vojišta (koje je uključivalo sve vojne snage bivše JNA na teritoriji Slovenije, Hrvatske i djelomično Bosne i Hercegovine - grupa armija), a davno prije toga bio sam načelnik stožera 1. VO (vojne oblasti), zapovjednik Teritorijalne obrane SRH u činu general pukovnika. Dakle, bio sam u samom vojnom vrhu bivše Jugoslavije. Obzirom na moje već tada poznate procjene i vojno-politička usmjerenja, bilo je lako shvatljivo da sam nastojao, zapovjedno i na sve druge načine, steći povjerenja kod društveno-političkih faktora na prostoru svoje odgovornosti, u gospodarstvu postizanje apsolutnog poznavanja ljudskog faktora na prostoru vojne sile uopće, a osobito one stacionirane na području sjeverozapadnog vojišta, razmještaj, količine i vrste borbene tehnike, gdje su i kako razmješteni milijuni tona ubojne i druge ratne tehnike. Izučavao sam kako će se ta vojna sila ponašati u mogućim krizama i oružanim sukobima. Osjećao sam jaku potrebu da sve to stavim, što je moguće više, pod svoju kontrolu procjenjujući da se približavaju godine opasne krize u kojoj će nestati Jugoslavija Ništa nisam htio prepustiti slučaju pa sam od 1987. godine poduzeo niz mjera zamjene kadrova, onih koji zapovijedaju vojskom na vojištu, inicirao mnoge zamjene koje su osiguravale, koliko je to bilo moguće, zapovijedanje koje će biti u interesu zapadnih republika bivše Jugoslavije i one koji će u datom trenutku trezveno razmišljati i postupati, odbiti ratovanje protiv naroda, odbiti beogradske ekstremiste i jugoslavenski razlaz omogućiti sa što manje žrtava. Činjenično, s neoborivim argumentima, još 1990. godine (prosinački plan obrane RH) ustvrdio sam da JNA takvog nacionalnog, republičkog i socijalno-demografskog sastava apsolutno nije sposobna za vođenje unutrašnjeg rata kojim bi se razrješavalo pitanje opstanka Jugoslavije. Ako se tome doda činjenica da sam preko meni odanih generala, stotine pukovnika i drugih oficira JNA, uspio ostvariti zapovjednu kontrolu i utjecaj i za najteže prilike oružanog sukoba, onda nije smjelo biti sumnje u to da je JNA apsolutno nesposobna za unutrašnji rat i da je moguće brzo i sigurno promijeniti odnose vojnih snaga u našu korist. Za to sam imao egzaktne dokaze, uostalom, to se i pored nekih slabosti, kojih nije trebalo biti, i dogodilo.

Zbog svega toga armijski vrh je procijenio da nije uputno držati generala Špegelja u takvoj poziciji pa je donesena odluka o mojoj smjeni, maskirajući to umirovljenjem polovinom 1989. godine.

Pripreme za obranu počele su mnogo ranije. Do 1989. uspio sam, kao što rekoh, bitno popraviti nacionalni sastav zapovjednog kadra na sjeverozapadnom vojištu. Ovim potezima doveo sam budućeg agresora (što će se vidjeti kasnije) da pred samu agresiju na Sloveniju i Hrvatsku, gotovo preko noći, negdje čak i uz upotrebu sile mijenja kadrove u koje nije imao povjerenje i postavlja svoje nesposobne kadrove koje dovodi iz Srbije. Polovinom 1991. godine Armijski vrh hitno je zamijenio polo-

vinu zapovjednika Korpusa, polovinu zapovjedništva sjeverozapadnog vojišta, desetine zapovjedni-ka brigada i raznih drugih vojnih ustanova. Vojna iskustva govore da tako izvedene smjene kadrova budućem agresoru objektivno nisu mogle pomoći, što se i dogodilo.

Armijski vrh (generali Kadijević, Adić, Brovet i slični, na koje je iz sjene djelovao admiral Mamula), bio je riješen da se izbori za cjelovitu Jugoslaviju, po tipu vladanja iz pedesetih godina, znači praktično bez republika, s tvrdim komunističkim sistemom i dominacijom tzv. većinskog naroda. Milošević je računao s tim modelom, ali nije bio siguran da će se ta zamisao vrha JNA ostvariti i zbog toga postavlja svoje ciljeve, veliku Srbiju pripajanjem Bosne i Hercegovine i najvećeg dijela Hrvatske. Sve to - pod svaku cijenu. S druge strane, zapadne republike, osobito Slovenija i Hrvatska, riješile su pod svaku cijenu ostvariti tzv. labavu konfederaciju, a ako to nije moguće, onda posve samostalne države - pod svaku cijenu.

Zašto sve to iznosim? Iznosim to zbog činjenice da je mali broj ljudi tada, 1988. i 1989., a neki čak i do druge polovice 1991. godine, nije vjerovao, možda iz neznanja ili nekih drugih razloga, da postoji neznatna mogućnost da se raspad Jugoslavije dogodi bez oružanih sukoba. Objektivno sam bio u poziciji da znam više, a u bitnim vojno-političkim pitanjima da znam gotovo sve i stoga raspolažem procjenama koje upućuju da se rasplet jugoslavenske krize, krize raspada, neće završiti bez teških oružanih sukoba i za to se moralo blagovremeno pripremiti.

Između prvog i drugog kruga izbora 15. siječnja 1990. godine dolazi posve neočekivana, apsolutno protuzakonita i protuustavna naredba nekog smetenog generala Petra Adića da se sve naoružanje Teritorijalnih Obrana zapadnih republika stavi pod nadzor JNA. Ta akcija govori da je, nažalost, opcija oružanih sukoba sasvim izvjesna i realna. Naravno, tipovi koji razmišljaju na tim osnovama (tko ima oružje taj je pobjednik), uvijek zaboravljaju, stotinu puta ponovljenu činjenicu da konačno rješenje ne donosi oružje, već čovjek, ljudski faktor. U krizi ovog tipa taj faktor je bio apsolutno presuđujući. Moja predviđanja ovim su dobila apsolutnu potvrdu, obrana se ni jednog časa nije smjela zapostaviti. Krajem rujna 1990. godine, na prijedlog predsjednika predsjedništva RH Franje Tuđmana, u Saboru RH izabran sam za ministra obrane RH. To je bilo prvi puta da su se tzv. državni ministri birali u Saboru, a ne postavljali ukazom. Taj način je trajao sve do stupanja prvog prosinačkog ustava RH 22. prosinca 1990. godine na važnost. Tako sam i formalno postavljen na dužnost u kojoj mogu i formalno predložiti i provoditi koncepciju obrane kakvu sam promišljao. Shvaćajući da bez sukoba neće proći, sve sam podredio pripremama obrane kako bi se s najmanje mogućih žrtava i za što kraće vrijeme obranili protiv agresije.

NABAVKA ORUŽJA I NAORUŽAVANJE ZA OBRANU

Nije bilo nikakve mogućnosti da bez oružanog okršaja vratimo naoružanje TO, a za takav okršaj 1990. godine nije bilo vrijeme. Zato sam krenuo drugim putem. Hrvatska je imala ustavno i zakonsko pravo samostalno nabavljati oružje za svoju opciju, bez odobrenja nekih saveznih organa.

Iz Mađarske i četiri druge države Europe i srednjeg istoka ubrzano je krenulo naoružavanje za obranu. Krenulo je desetine kamiona koji su na prijelazu na Dravi dovozili oružje u Podravinu da bi kasnije bilo disperzirano prema planu i potrebama. Suradnici, od Varaždina do Donjeg Miholjca, bili su na visini zadatka. Taj posao nije omeo ni proboj KOS-a u Virovitici. Ni jedna pošiljka ni jednog trenutka nije dolazila u opasnost. Bila je to apsolutna predanost naroda Podravine i Međimurja, u zajedništvu s novim Ministarstvom Obrane RH, da se osiguraju što povoljniji uvjeti otpora agresoru.

Nabavio sam s jednom povećom grupom suradnika, za one prilike ogromne količine najsvremenijeg oružja: preko 30.000 suvremenog streljačkog oružja (tzv. duge cijevi), kao i prateću borbenu tehniku, protuzračne i protutenkovske raketne sustave i poveću količinu drugog ubojnog materijala. Ostvarili smo ubrzo plan razvoja policije, a pristiglo oružje bilo je dovoljno i za desetak manjih i većih odreda, bojni kao preteče HV. Već od polovine veljače 1991. nismo mogli biti iznenađeni ni savladani. Bit će za javnost interesantno da je vrhovništvo prekinulo naoružavanje Hrvatske punih 4 mjeseca, od polovine veljače do polovine lipnja 1991. godine. Mislim da ne treba pretpostavljati zašto se to dogodilo. Tajnim dogovorom Milošević - Kadijević - Tuđman, međusobno su se obvezali da JNA "neće" napasti Hrvatsku, a da Hrvatska prekine s pripremama za obranu. Ne znam tko bi tad u Europi još mogao povjerovati generalu Kadijeviću i Miloševiću. Uostalom, pokazalo se da su i Milošević i Kadijević igrali isključivo na prevaru ili trgovinama na račun trećeg. Drugom snagom nisu raspolagali.

UKLANJANJE POBUNE U KNINU

Krajem listopada 1990. godine na zahtjev predsjednika Tuđmana izradio sam plan uklanjanja pobune u Kninu. Plan nije realiziran, dana je prednost pregovorima koji su, kako reče moj kolega Josip Boljkovac, vrlo optimistički, sve će se srediti bez intervencije. Drugi plan, poslije samo mjesec dana, nije bilo lako realizirati, četnici su se počeli okupljati na širokom području, od nekuda su dobili brojno oružje, a logističku podršku su dobivali konspirativno od nekih obavještajnih službi JNA, ali i opet je netko predložio prolongiranje i tog drugog plana. Krajem studenog ponovno dolazi zadatak da se pripremi i treći plan za uklanjanje pobune u Kninu. Sad je situacija bila posve drugačija i uklanjanje pobune iziskivalo je pravu malu operativno-policijsku operaciju koja je sigurno uključivala i teže borbe u gradu i okolini, ali i udaljenim prostorima naseljenim srpskim stanovništvom. Ponovno se rasprela priča što je svrsishodnije, udar ili pregovori. Tada sam se, na iznenađenje svih, javio za riječ i rekao da su svakako pregovori bolje rješenje za sadašnje stanje. Udarom na Knin vjerojatno bismo započeli oružanu bitku duljeg trajanja i neizvjesnog ishoda, a za odlučan i definitivn obračun još nismo spremni. Tu nespremnost obrazložio sam još nedefiniranim i neizgrađenim savezništvom sa Slovenijom i BiH, tek započetim stvaranjem HV u vidu organiziranja Teritorijalne Obrane, njenom zapovjednom ustroju, nedostatkom teškog naoružanja, nejasnom ulogom JNA u samom Kninu i konačno, ako i savladamo Knin, još uvijek ostaju drugi brojni centri pobune, što s njima? Iza moje diskusije sastanak je odmah zaključen, kao da se samo čekalo da se i ja složim s nečim što je već i bez mene bilo odlučeno. Moj uvjet za izradu ovih planova bio je da osobno vodim tu operaciju na samom mjestu događanja, čime snosim i odgovornost za njen uspjeh.

Naoružanje je ubrzano pristizalo. Naša policija je svakim danom brojno jačala, naoružavali su se i odredi TO. Pojedini nerazumni zapovjednici tih ustroja svoje su jedinice nazvali "paravojnim" jer oni neće pripadati nekoj bivšoj TO. Kasnije, u kasno proljeće 1991. godine, tom i drugom "razlikovanju" doprinijeli su neki uvezeni neoustaški elementi koji su se kao zaraza širili Hrvatskom. Teritorijalna Obrana je organizacijski, mobilizacijski, zapovjedno i na sve druge načine bila odlično sređena. Samo totalne neznalice mogle su odbijati to rješenje i predlagati neke njima apsolutno nepoznate ustroje. Poznato je da se ustroji planiraju i realiziraju godinama. Čini se da smo i zato organizacijski nespremni dočekali agresiju. Tu nepripremljenost smo skupo platili nepotrebnim ljudskim gubicima. Stvarali smo ustroje HV na samoj bojišnici u borbenim i lošim meteorološkim uvjetima. I tada, u tim

izuzetno teškim uvjetima, dolazi do izražaja moja tvrdnja da u ovom tipu oružanih sukoba, čovjek, tj. ljudski faktor, odnosi pobjedu. Hrabrošću, žrtvovanjem, visokim borbenim moralom pobjeđujemo agresora koji ima i ranije pripremljenu organiziranost i brojnu nadmoć ratne tehnike.

NAŠA PRVA USPJEŠNA OFANZIVA U ZAPADNOJ SLAVONIJI

Krajem studenog 1991. godine definitivno smo zaustavili i na važnim pravcima porazili agresorske snage. Agresor više ni korak nije napredovao u istočnoj Slavoniji, obranili smo Karlovac, Gospić, Zadar, Šibenik, dolinu Neretve. Istovremeno, prikupili smo velike vojne snage u Podravini i Slavoniji. S 9 velikih brigada i 8 samostalnih bojni, dobro naoružani i s tenkovskom i topničkom podrškom, opasali smo agresorske snage na cijelom području zapadne Slavonije. Za tu je akciju bilo krajnje vrijeme. Jedna trećina naše države bila je pod okupacijom, od Benkovca na jugu, do Orahovice na sjeveru. Granate agresora padale su po Orahovici, Slatini i po periferiji Virovitice. Bila je to slika koju je nacrtao četnički ideolog Stevan Moljević, a provodili Milošević i Kadijević. Pitam te velike strateg - poslije bitke - što bi se dogodilo da nismo osvojili skladišta i vojarne JNA i razvili jaku HV, u situaciji kada je bio gotovo na polovinu presječen teritorij Hrvatske?

Podravina sa svoje 3 brigade: 105., 117., i 127., s odličnom logističkom podrškom daje ogroman doprinos uspješnoj ofenzivi. Do 24. prosinca 1991. godine oslobođena je Bilogora, Papuk, naše snage su izbile na put Pakrac-Požega. Na posavskom pravcu djeluje operativna grupacija pod zapovjedništvom stožernog brigadira Rudija Stipčića (upozoravam na njegovu knjigu "Napokon smo krenuli" u kojoj je opisana i uloga slavne 117. brigade Podravine). Treba istaći mnoga poduzeća koja su iz Podravine davala veliku logističku podršku, a posebno industriju "Podravka" koja je isporučivala na stotine tisuća tona prehrambenih artikala, ne samo u zapadno-slavonskoj ofenzivi, nego i na cijelom ratnom području Hrvatske.

Od sredine 1990. do 1993. godine bio sam u samom vrhu HV i državne politike. Iz te pozicije pratio sam većinu onoga što se događalo na vojnom planu u ključnim godinama obrambenog rata. Ipak, dosta često se nešto čudno događalo. Od nekuda su dolazile čudne usmene zapovijedi koje su bile posve suprotne onim službenim. Primjera, na žalost, ima i previše. Odlično se razvijala naša prva velika protuofenziva u zapadnoj Slavoniji, a onda usred najvećih uspjeha i na samom kraju ofenzive, ne znamo od kuda zapovijed o prekidu našeg napredovanja. To je jedan od velikih apsurdna našeg obrambenog rata. Zašto je tako učinjeno, kome je to trebalo, kome je trebalo da dio zapadne Slavonije ostane još 4 godine okupiran od agresora? Na inzistiranje da mi se to objasni, dobio sam neusisli odgovor da je trebalo prekinuti tu operaciju jer je slijedilo potpisivanje "trajnog" primirja u Sarajevu, 2. siječnja 1992. godine. Ništa nije vrijedilo moje objašnjenje da do 2. siječnja možemo osloboditi cijelu zapadnu Slavoniju i izbiti na rijeku Savu. Pred Vrhovnim državnim vijećem tvrdio sam da je to primirje isključivo u korist agresora. JNA je poražena, ona se više nigdje neće pojaviti, a ako je sasvim ne porazimo, njeno oružje i organizaciju preuzet će i formalno Milošević; s JNA se mora definitivno okončati, a ne pregovarati i potpisivati apsurdna primirja. Osim toga, tvrdio sam da smo preuzeli strategijsku inicijativu i da nemamo baš nikakav razlog za prekidanje bilo koje ofenzive, pa ni ove u zapadnoj Slavoniji. Kasnije se ispostavilo da je dogovoren aranžman podjele Bosne i Hercegovine između dviju "ključnih" država - Srbije i Hrvatske pa nema smisla da akteri te podjele još negdje između sebe ratuju. Dogovor je očigledan, treba zamrznuti stanje sukoba u Hrvatskoj dok se ne riješi "Bosansko pitanje". I to je trajalo još 4 godine rata.

Ta druga, tajna linija zapovijedanja, dokazana je u obrani Bosanske Posavine, osvajanju skladišta i vojarni JNA, otvaranju suradnje s agresorom na bojištima BIH, logističkoj podršci Fikretu Abdiću i njegovoj autonomnoj zapadnoj Bosni, a on je onda dio te logistike dostavljao u Knin i Banjaluku. Taj tip je trgovao.

Osvrnuo sam se na ovo pitanje da bih mogao nešto reći o tzv. dogovorenom ratu. Naravno, neodrživa je tvrdnja da je između predsjednika Srbije i Hrvatske dogovoren rat u cjelini jer to i kad bi htjeli, ne bi mogli provesti. Takvu tezu objektivnim analizama podmeću neki ekstremni desničari, pokušavajući isključiti bilo kakve druge zaključke o ratnim događajima, od onih koje oni lansiraju, a dosta njih na taj način želi prikriti svoje odgovornosti. Preteška je odgovornost svih onih koji su uzrokovali nepotrebno produženje rata za još 4 godine.

Ta druga konspirativna linija zapovijedanja prouzročila je nepotrebni gubitak mnogih života, stradanja stanovništva, prouzročila je prljavo ratno profiterstvo, privilegije političkim poslušnicima, odličja onima koji barut nisu omirisali, a ogroman broj Podravaca, Međimuraca, Slavonaca i drugih tiho je došao u svoju vojsku, hrabro i pošteno obranio Hrvatsku i isto tako tiho ušao u svoj civilni život s ranama i sjećanjem. Samo u odlično ustrojenim vojnim formacijama moguće je pratiti doprinos, hrabrost i druge osobine žrtvovanja vojnika i časnika. Mi toga nismo imali. Nije nepoznato da su odličja dijeljena privilegiranim, stranačkim istomišljenicima, po kumstvu, rođaštvu, onome koji podmićuje prigrabljenim novcem iz tuđeg bogatstva. Za ne vjerovati je da tip koji je organizirano ukrao stotine automobila i prokrijumčario ih u Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru i Srbiju, ima najviša ili vrlo visoka vojna odličja. Znamo kako su se među časne ljude, ranjene ili stradale u ratnim okršajima na drugi način, kukavički i sramno uvukli lažljivci, stanoviti dragovoljci, koji svaki svoj korak u ratu, a često i van njega, žele trajno i visoko naplatiti. U tom slučaju nisu dragovoljci, već plaćenici. Formalno nema heroja, stvarno ih ima, oni su samozatajni i to je jedna od osobina pravih heroja, oni su spremni na žrtvovanje i ne žele to ničim naplaćivati. Na svim bojišnicama 1991. događala su se junačka, herojska djela. Nije bilo teško analizirati i tu vrlo važnu stranu rata. Reći ću da je ipak netko sabotirao taj posao. Razlog tome možda je u činjenici da sve to što se događalo 1991. treba što prije zaboraviti i s drugom "ključnom" državom ostvariti, neostvarivo, omogućiti stvaranje velike Srbije i nešto manje velike Hrvatske. To je izgleda bilo bitno, a ne nekakav veliki obrambeni rat 1991. godine. Tko zna, možda je za heroje prošlo vrijeme, sad su na sceni stanoviti odlično plaćeni dragovoljci, načelnici stanovitih stožera za rušenje vlastite države, kojima nije jasno što bi poslije, možda misle na diktaturu?

JOŠ NEŠTO O FAMOZNOM DOGOVARANJU

Ne stoji tvrdnja da su se dva predsjednika dogovarala kako će voditi rat i osobito oružanu borbu, makar i u tome ima stanovitih sumnji, ali je činjenica da su se tijekom 1990., 1991. i djelomično 1992. godine dva predsjednika sastala oko dvadesetak puta u četiri oka, isto tako s generalom Kadijevićem pet puta, da je predstojnik ureda Predsjednika gospodin Šarinić, prema njegovim navodima, ostvario bar 18 kontakata između dva predsjednika u vremenu od 1992. do kraja 1995. godine, putujući na relaciji Zagreb-Beograd.

U tim silnim tajnim pregovorima i dogovorima morao je postojati dogovor o prekidu naše ofenzive, osobito u zapadnoj Slavoniji, o povlačenju iz Bosanske Posavine, o djelovanju naše vojske na jugu Hrvatske i osobito u Bosni i Hercegovini, o razmjeni zarobljenika, o granicama, osobito onima koji-

ma će se izvršiti podjela Bosne.

Nije predsjednik Tuđman vjerovao Miloševiću, on je vjerovao da se bez Srbije i njenog vodstva na čelu s Miloševićem ne može riješiti pitanje proširenja Hrvatske na dijelove BIH. Nema velike Srbije i nešto manje velike Hrvatske bez dogovora "ključnih" državnih vodstava, Srbije i Hrvatske, javno je za Hrvatsku javnost izjavio predsjednik Tuđman. Naravno, bila je to fatalna pogreška i posve neostvariva ideja. Nevolje su nastale kada se u cijelu igru uvela novonastala Armija BIH s oko 180.000 vojnika koji nemaju nikakav drugi izlaz osim borbe pod svaku cijenu i do kraja, i s druge strane, nevolje dolaze - konačno - i zbog pojave politike velikih sila koje se uključuju u stravičnu igru u BIH. Armija BIH i uključivanje velikih, sila mijenjaju situaciju iz temelja. No, vodstva dviju "ključnih" država ostaju uporna i pored svih i pored zdravog razuma. Posljedice toga ispaštamo i danas. Rezultat te bitke je današnja razorena, podijeljena, mržnjom i krvlju natopljena Bosna i Hercegovina. Stvoreno je otrovno stanje nestabilnosti u samom trbuhu Hrvatske. Podjela BIH je objektivno i apsolutno neostvariva. U svim varijantama za Hrvatsku bi to bilo apsolutno loše rješenje jer što bi se dogodilo da se i europske države posluže primjerima promjena granica iz ovog ili onog razloga? Za Europu to bi značilo desetine velikih i malih oružanih sukoba, a možda i općeg rata radi promjene granica. Velike sile to jednostavno ni pod koju cijenu nisu smjele ni htjele dozvoliti i to ostaje trajna orijentacija europske politike. Naravno, ostaje pitanje zašto su velike sile nametnule rješenja za Bosnu i Hercegovinu koja stalno i trajno produciraju nestabilnost.

PROSINAČKI PLAN OBRANE RH

Da se ne bi shvatilo kako je do naoružavanja i drugih obrambenih priprema, kao i osvajanja skladišta i vojarni JNA, došlo tek tako, slučajno, treba istaći plan obrane predložen vrhovništvu 27. prosinca 1990. godine. Kada je sasvim propala mogućnost brzog uklanjanja oružane pobune u Kninu i širem prostoru od Benkovca do Pakraca, morao sam preći na planiranje obrane na cijeloj teritoriji RH, prema svim pravilima osposobljavanja i naoružavanja velike vojne sile. Valjalo je napraviti plan obrane koji će biti dosta sveobuhvatan, fleksibilan, koji će se doradivati i mijenjati prema protoku vremena i promjeni situacije. Sve u dogovoru sa saveznicima. Želim posebno podvući da nije se radilo o planu obrane koji će danas biti gotov, a sutra se izvršiti. Samo krajnje neznalice mogu misliti tako. Radilo se o trajnom planu po kojem će se obrana pripremati u svim segmentima koji djeluju u jednom ratu, osobito izgradnji i osposobljavanju vojne sile. Plan će se početi primjenjivati onda kada prema planovima PRIPRAVNOSTI to zapovijedi odgovorno državno vodstvo na čelu s Vrhovnim zapovjednikom i Predsjednikom republike. To su činjenice oko tog plana.

Ovo je trebalo istaći zbog nekih kvazi generala, ili općenito neznalica, pa kad je već Predsjednik rekao da neće nikakav plan obrane, onda se oni javljaju kako bi umjesto Predsjednika argumentirali takvu njegovu odluku, a pri tome ne smiju reći da su razlozi odbijanja plana pokazivanje dobre volje za pregovore oko podjele BIH. Plan je potpuno završen i prikazan državno-političkom vrhu RH 27. prosinca 1990. godine. Plan ima desetinu naslova, stotinjak dokumenta, desetine karata, pregleda, uputstava. Ovdje ih je nemoguće nabrojiti.

Izlaganje plana trajalo je 5 sati bez prekida. Nastojao sam da se plan izlaže onim rječnikom koji će biti svima prisutnima razumljiv i u kompliciranom vojnom planiranju. Uži dio Ministarstva unutrašnjih poslova očigledno ništa nije razumio pa su zaključili da plan nije moguće realizirati. Jedan je tvrdio da ne možemo realizirati plan jer policija nema dobre plaće, nema stanova itd., drugi je tvrdio

da nemamo oružja, treći je ustvrdio da ne možemo protiv sile kakva je JNA. Ovo zadnje je bilo opasno pa sam trenutno vrlo oštro odgovorio i nazvao to defetizmom u teškom trenutku za Hrvatsku. Ni danas ne znam posve što je to sve značilo. Tad sam samo kratko prokomentirao pitanjem hoće li se RH braniti ako bude napadnuta? I drugo, znaju li gospoda da plan obrane ima svaka republika tada još važeće SFRJ (za mene nevažeće), da je i bivša SRH imala plan obrane, da ga ima susjedna Slovenija i Bosna i Hercegovina!? Zatim su skoro svi sudionici državno-političkog vrha ponešto pitali. Nisu ocjenjivali treba li ili ne treba plan. Drukčije su postupila tri najviša dužnosnika. Govorio je član predsjedništva SFRJ, Stjepan Mesić. Ukratko: "Ja sam u Beogradu, pratim situaciju na samom izvoru krize, oni se spremaju za rat, oružano nasilje na sve one koji budu i pomišljali na neke samostalne države, ni na kraj pameti im nije da priznaju neke višestranačke demokratske izbore. Plan obrane nam treba, treba prihvatiti ovaj pa ako je potrebno da se još izučava i usavršava, ima i vremena i znanja za to". Iza toga je govorio predsjednik Vlade RH, Josip Manolić, uklatko: "Da li ovakav ili neki drugi plan obrane, svakako nam treba, treba još vidjeti u čemu ga mijenjati i kako doraditi." Zadnji je kratko govorio predsjednik i vrhovni zapovjednik, Franjo Tuđman, koji je rekao da je možda to suviše "f r o n t a l n o". Tako je nekako rekao i ministar Josip Boljkovac. Ni danas ne znam što im je značilo to "frontalno", ali tada sam pomoću toga "frontalno" otkrio da se predsjednik Tuđman, nažalost, prethodno konzultirao s vrhom MUP-a koji su za taj predmet apsolutno nekompetentni. Predsjednik je odmah i zaključio: "Ja neću ovakav plan obrane, ja neću nikakav plan obrane". Za mene je to bio nevjerovatan udarac, nešto takvo nisam apsolutno očekivao, nisam znao što da mislim. Kako to, zar samo jedino Republici Hrvatskoj ne treba nikakav plan obrane? Nisam mogao vjerovati da je Predsjednik toliko neupućen. Sve druge republike imaju planove obrane, što poduzeti i raditi umjesto organiziranja obrane? Za trenutak sam mislio: ako ne treba nikakav plan obrane, onda vjerojatno ne treba ni Ministarstvo obrane jer, što bi drugo MORH trebao raditi, ako ne organiziranje obrane?

Da bi nekako sve izvukao iz mučne situacije, predložio sam da se obide naš centar za obavješćivanje koji je bio izuzetno suvremeno opremljen. Desetine vrsta veza s oko 28 kanala, trenutno se mogla uspostaviti veza sa svim općinama, svim sekretarijatima obrane pa i većim djelom mjesnih zajednica. Svi su bili oduševljeni radom i tehnikom centra. Iza toga ponudio sam domjenak u povodu božićnih i novogodišnjih praznika. Tamo se raspoloženje popravilo. Čak mi se u slobodnim diskusijama učinilo da Predsjednik i nije mislio sasvim ozbiljno, onako kako je zaključio.

Kad sam ostao sam u svom uredu, osjećao sam se usamljeno - glupo. Stalno sam si postavljao pitanje čemu Ministarstvo obrane ako ne planira obranu? Na izradu plana utrošeno je mnogo vremena, radilo se dan i noć više od mjesec dana, prikupljeno je na stotine informacija, podataka i sl. Plan je, sam po sebi, osobita vrijednost. Riješio sam da se plan sačuva, da se doraduje, mijenja i sl. Do polovine lipnja 1991. godine plan je doživio 4 veća ažuriranja i desetak manjih intervencija. Plan je usuglašavan i s našim saveznicima Slovencima i uz prisustvo predsjednika Tuđmana koji je potpisivao dokumente suradnje i zajedničkog planiranja obrane. Na svim tim sastancima nije dao ni najmanje naznake da nam plan obrane ne treba (?), ali se za njega nije ni osobito interesirao.

Dakle, plan je živio, bio je i te kako izvodljiv, međutim, izričito mi je zapovjedio Predsjednik da se po planu na smije ništa raditi dok on to ne zapovijedi. Naravno, realizaciju ukupnog plana isključivo ima pravo zapovjediti Predsjednik, ali zabraniti poslove realizacije dijelova plana koji se inače rade u tekućim i drugim redovnim poslovima Ministarstva i sekretarijata obrane općina, nisam razumio ni prihvaćao. Na kraju, u jesen 1991. godine vidjelo se da ni najboljim planiranjem, ako se ne

realizira postupno i kvalitetno i konkretno, nastaju teški problemi u obrani koji se plaćaju žrtvama vojnika i stanovništva.

STVARANJE ZBORA NARODNE GARDE

Još u početku ožujka 1991. godine predložio sam Predsjedniku da ustrojimo 4 do 6 profesionalnih brigada. Ubrzo sam dobio odobrenje da se ustroji 6 profesionalnih brigada čiji sudionici će se regrutirati na principu zapošljavanja pripadnika MUP-a. Složio sam se da u profesionalne brigade budu regrutirani profesionalci koji bi u službu ulazili po ugovoru i da budu primjereno plaćeni. No, nika-ko se nisam mogao složiti da se u cjelini primjeni princip regrutiranja - zapošljavanja - kao što se radi u MUP-u. Razlog je jednostavan. Policajci sklapaju ugovor za službu u određenom mjestu, užoj zoni, imaju određeno radno vrijeme. Za vojnike gardiste, profesionalce, to nije moguće. Oni mora-ju djelovati na cijeloj teritoriji Hrvatske, njihova služba je trajna, nema radnog vremena, mogu se do-biti kratki, planom predviđeni izlasci. To nije prihvaćeno pa smo krenuli u realizaciju dvostruke po-licije. Jedna je pod Ministarstvom unutrašnjih poslova, druga pod Ministarstvom obrane. Čudno da čudnije nije moglo biti. No, bio sam zadovoljan i s tim, samo neka se nešto radi i priprema. Naziv ZNG nastajao je postupno, prijedloga je bilo više: civilna garda, narodna garda, narodna zaštita itd. No, najviše je u upotrebi bio naziv "narodna garda". Negdje početkom svibnja 1990. godine poz-vaao me Predsjednik i naložio da se definitivno ta grupacija naše vojske nazove "zbor narodne gar-de". Nije mi baš dobro stajao naziv "zbor". Zbor je "zapovijest" - komanda - za postrojavanje voj-ske u bivšoj kraljevini i Jugoslaviji uopće. No, nisam stavljao primjedbu. I pod tim nazivom stvorena je prva grupacija slavne Hrvatske vojske koja će biti zlatnim slovima upisana u našoj vojnoj i ratnoj povijesti.

Posao je u svibnju ubrzan. Mnoga naša poduzeća bila su angažirana za izradu odjeće, oznaka, zas-tava. Za dvije satnije pripremljena je odjeća sivomaslinaste boje s kapama sa šiltom i posebnim zlat-nim hrastovim listom na lijevoj strani kape. Ostale satnije su imale beretke s hrvatskim grbom. U pr-vih desetak dana svibnja realizirani su ustroji: 1. brigada ZNG, središnjica i zapadni dio Zagreba, 2. brigada ZNG, istočni dio Zagreba, 3. brigada ZNG Osijek, 4. br. ZNG Split. Sve brigade su bile dob-ro naoružane oružjem uvezenim još 1990. godine. Imali smo desetak oklopnih transporterata, dvade-setak protuzračnih topova, pedesetak protuzračnih raketnih sustava "S2M i stinger", više minobaca-ča, vojnih vozila itd.

Predložio sam da se svečano postrojavanje i predstavljanje brigada ZNG obavi 28. svibnja 1991. go-dine na igralištu "NK Zagreb". Naravno, nije bilo govora da sve brigade dovedemo u Zagreb na sve-čano predstavljanje. Sve četiri brigade već su imale izuzetno teške zadatke osiguranja državne vlasti, blokade širenja oružane pobune, kontrolu blokada vojarni JNA itd. U stvari, najveći dijelovi brigada bili su na borbenim zadacima. Zbog toga sam išao na predstavljanje brigada po pojedinim satnija-ma, čak i manjim sastavima. Išli smo i s prihvatom dragovoljaca, Zagrepčana, koji će svoju ulogu odigrati samo u svečanom postrojavanju. Ovo ističem iz razloga nekakve kritike da, eto, brigade ni-su postrojene onakve kakve jesu, nego nešto samo za paradu. Neki su to napisali u novinama iz nez-nanja, a neki su namjerno htjeli cijelu stvar iz neprijateljskih pobuda kompromitirati.

Izvršene su sve moguće mjere osiguranja, stadion se od ranog jutra počeo puniti, svečano su ušle sat-nije u skladnom koraku, pripremljene su zastave. Makar sam danima sudjelovao u pripremanjima, bio sam iznenađen i impresioniran, zadivljen izgledom naše vojske, njenim respektirajućim lakim i teš-

kim oružjem, čiji se samo vrlo mali dio vidio na postrojavanju. Jednom je satnijom bila predstavljena elitna policijska postrojba. Pripremljene su i još dvije zastave za 5. i 6. brigadu ZNG, čiji ustroj nije bio završen, ali predstavnici tih brigada bili su predstavljeni. Bio sam iznenađen dolaskom naših slavni "alkara" i izuzetne umjetničke skupine "Lado". Sve je vrlo uspješno pratila limena glazba odličnim koračnicama. Na binu ispred stroja pristiglo je sve političko i državno vodstvo RH, a tribine su bile ispunjene do posljednjeg mjesta.

Na ulazu sam sačekao Predsjednika i Vrhovnog zapovjednika i pratio ga da primi prijavak od stasitog Nevena Martića. Uslijedila je već dobro poznata procedura. Svi na stadionu, svi u cijeloj Hrvatskoj, tih su trenutaka bili kao jedan. To je bila ta nadmoć za sve događaje nad bilo kojim protivnikom - "ljudski faktor". Njegovoj volji, motivu, odlučnosti, jedinstvu da se oslobodi, ne može se nitko suprotstaviti. To su znali naši protivnici i tih dana povukli su se u mišje rupe, bježanje mladih vojnika iz vojarni je postalo masovno.

Predsjednik i svi prisutni su oduševljeni. Izdao sam zapovjedi za završnicu pa sam i sam počeo razmišljati o tom činu, posljedicama, kako će to biti ocijenjeno u svijetu, kod naših protivnika. Kako će reagirati Hrvatska, to mi je bilo poznato još onda kada sam se prihvatio dužnosti Ministra obrane. Još samo prije par mjeseci progonio me KOS, još samo prije 2 mjeseca bio sam sprječavan da bilo što radim u vezi s organiziranjem obrane, još uvijek je trajao nerazumni prekid u naoružavanju, a evo sada, pobjeda moje koncepcije. No, u podsvijesti mi je još sijevalo "nikakav plan obrane..." Ali sada, sada je ipak drugačije, postoji ZNG, više me nitko neće moći zaustaviti u stvaranju i pripremanju HV.

Dolaze događaji krajem lipnja - akcija JNA na Sloveniju. I tada nastaju ponovne sumnje i pitanja. Predsjednik Tuđman mi 26. lipnja 1991. zabranjuje poduzimanje bilo kakvih mjera iz razrađenog savezništva sa Slovenijom. Slovenija je napadnuta, što nam je činiti? Upozoravam Predsjednika da je samo prije desetak dana potpisao odluke o savezništvu u zajedničkoj obrani Hrvatske i Slovenije. Odgovorio mi je da ima nedvojbene informacije da je čitava "parada" sa Slovenijom dogovorena i da mi ne smijemo dozvoliti da budemo uvučeni u zamku. Nikad se neće saznati od koga je Predsjednik dobio takvu informaciju - podvalu. Ispostavilo se da to nije bio odgovor, već odlično organizirana obrana Slovenije, apsolutna nesposobnost JNA i Slovenci su svoj dio odigrali sami. Naravno, više nisu osjećali potrebu da nam u kasnijim događajima osobito pomažu. I pored toga, kada je slovenska TO ovladala velikim vojnim skladištima i vojarnama, dobio sam pravo da velike količine ubojnog materijala prevezem u naša skladišta u koja smo prevezli nekoliko stotina tisuća tona, posebno streljiva za minobacače i topove.

Vrh JNA je pristao na sve u pregovorima sa Slovincima. Oni su osvojili oko 200 tenkova i 100.000 modernog naoružanja. Slovenija je dozvolila da se višak ratne tehnike premjesti morem u Crnu Goru, a ono što je željeznicom išlo prema Srbiji, to su moji ljudi zarobljavali uz neviđene proteste armijskog vrha pa i nekih u Hrvatskoj. Cijelom političkom vodstvu RH bilo je poznato kakva strategija Armijskog vrha i Miloševića slijedi poslije Slovenije. Na redu je bila Hrvatska i samo je bilo pitanje vremena od mjesec ili dva kada će se otvoriti svi frontovi protiv Hrvatske. No, vjerovanje u apsolutnu utopiju o podjeli BiH, bila je i dalje vladajuća. Nevjerojatno, ali istinito.

Riješio sam da Predsjedniku posljednji put priopćim svoju koncepciju i plan obrane, sada u posve novim uvjetima. Tražio sam da to saslušaju samo određeni ljudi iz političkog državnog vrha RH. Predsjednik to nije prihvatio, već je vrlo oštro zapovjedio da plan obrane priopćim pred proširenim Državnim vijećem. Radilo se o oko 50 ljudi koje sam tada prvi put vidio. Očigledno je Predsjednik i

ovaj put odlučio odbiti bilo kakvo obrambeno planiranje pa možda i skinuti tog Špegelja, koji stalno nešto zanovijeta, a ne zna kako se ozbiljne stvari odigravaju u razgovorima i pregovorima s Beogradom.

Bila je to za mene najburnija noć u cijelom obrambenom ratu Hrvatske. Sjednica je trajala bez prekida od 18 sati 29. do 05 sati 30. srpnja 1991. godine. U dvorani je bio tajac, tako da se muha mogla čuti. Diskutiralo je uglavnom, nekim pitanjima u jednoj rečenici, ne više od 4 sudionika. Dijalog između Predsjednika i mene, nakon mog izlaganja, trajao je nekoliko sati. Ponekad je dolazilo do krajnjeg zaoštavanja. Na kraju, u jutarnjim satima, govorio je tada predsjednik Predsjedništva SFRJ, gospodin Mesić. Njegovo izlaganje je posebno zabilježeno u knjizi "Sjećanje vojnika", a ovdje bih samo istakao da je ponovio nešto što je više puta tvrdio, a to je da je rat neposredno pred vratima i da se treba svim sredstvima pripremiti. Zaključio je da se u potpunosti slaže s planom Ministra obrane, generalom Špegeljom. Iza toga govorio je predsjednik Vlade, Manolić, koji nije odbacio plan, dapače, u nekom smislu ga je podržao, ali je rekao da treba poštivati odluku predsjednika Tuđmana. To ni ja nisam osporavao, ali sam htio reći da od sada odgovornost za posljedice nečinjenja snosi onaj koji odbije pripreme za obranu. Završio sam s podnošenjem neopozive ostavke koju ću pismeno dostaviti za nekoliko sati. Sjednica je bez ikakvog zaključka, osim moje naglašene ostavke završena, a da nitko nije znao što slijedi.

Sve je bilo mnogo ozbiljnije, nego što sam pretpostavljao. Predsjednik je odugovlačio s objavljuvanjem moje neopozive ostavke i za to vrijeme mi je preporučeno da napustim Hrvatsku. Kako i dalje nije objavljena moja ostavka, 4. kolovoza sam izjavio da, ako ni tog dana ne bude objavljena, naći ću načina da je sam objavim hrvatskoj javnosti. Tog dana je konačno neopoziva ostavka objavljena.

Prijedlog da napustim Hrvatsku bio je novo iznenađenje. Bio sam uvjeren kako je to tipičan posao nekih uvezenih moćnika koji u takvim slučajevima stupaju na scenu. Predloženo je da budem interniran u Kanadu pa zatim u Švedsku, Belgiju. Ne treba biti mnogo pametan pa vidjeti kuda to sve smjera. Riješio sam da privremeno, samostalno i ilegalno, u vlastitoj organizaciji napustim Hrvatsku iz koje sam i nestao 8. kolovoza. Množile su se priče o mom ranjavanju u nekom sukobu, zatim da sam poginuo, a supruga ranjena. Istina je da sam se najprije sklonio u Sloveniju, a zatim u Njemačku gdje i sada imam puno prijatelja.

Puno mi je pomogla i moja osobna pratnja kao i pratnja koja mi je dodijeljena u Sloveniji. Nekoliko dana bio sam na Bledu u jednoj vili na krajnjem jugozapadu. Izrađene su putovnice i osobne iskaznice na tuđa imena (i danas ih čuvam kao uspomenu). Nije se radilo o falsifikatima, već o originalnim putovnicama na imena za koja sam bio siguran da ih nikad nitko neće, ni u kojem kontekstu, spomenuti, a meni su bila izuzetno dobro poznata.

U Münchenu i Augusburgu odlično sam se oporavio i napisao većinu onoga što se može pročitati u mojoj knjizi. Na samom početku rujna pročitao sam u nekim novinama da je predsjednik Mesić dao izjavu da će se ipak primijeniti planovi generala Špegelja. Tog trenutka spremljene su stvari i nakon dugo vremena krenuo sam u Hrvatsku. Ponovno se zadržavam nekoliko dana u Sloveniji i 12. rujna stižem u Zagreb na dan kada su Varaždinci počeli s pregovorima o predaji 32. korpusa. Sastao sam se s predsjednikom Mesićem i s desetak drugih važnih ljudi. Od predsjednika Mesića saznao sam dvije važne stvari, prvo, da nikakva direktiva ili nešto slično nije dana radi organiziranja i naoružavanja HV, ono što se događa, događa se na inicijativu ljudi na terenu, onih koji su shvatili svu opasnost koja je neposredno pred nama.

Budući sam tog dana imao susrete s desetericom ljudi iz Zagreba, Splita i Varaždina, sugerirao sam da se u cijeloj Hrvatskoj krene na osvajanje skladišta i vojarni. Uglavnom su sve vojarne blokirane i neće biti teškoća da se osvoje. Nakon dva dana krenuo sam u Slavoniju i tamo u svom rodnom mjestu našao desetine ljudi koje sam još 1990. pripremao za osvajanje vojarni. I u Zagrebu i u Slavoniji posebno sam upozorio da moje sugestije i objašnjenja prihvate kao pravo običnog građanina, da ja nemam nikakva formalna prava u poduzimanju takvih mjera. Radi se o sugestiji, a na onima koji će to izvršavati je pravo odlučivanja. I onakve pripreme koje su do tada provedene (ocijenio sam da su nedovoljne), pokazale su se za početak dobre.

Navijački bismo mogli reći "počelo je, počelo". Skladišta, karaule i vojarne počele su u nizu padati u naše ruke. Cijelo međuriječje je bilo u akciji. Podravina je prednjačila. Do kraja rujna sva skladišta i sve vojarne u Podravini bile su osvojene. U prvim danima listopada imali smo već oko 200 tenkova, 200 topova i minobacača većeg kalibra, stotine tisuća tona raznog ubojnog materijala, stotine sistema protuzračne obrane i obrane od tenkova. Nedostajala nam je uredna mobilizacija pa da već u prvim danima sukoba porazimo JNA i sve u Jugoslaviji stavimo pred svršen čin. Zbog nepripremljenosti mobilizacije i drugih, izuzetno važnih mjera za ustroj vojske, počeli su se formirati ustroji kako se kome sviđjelo i to će nas pratiti s velikim negativnim posljedicama još dugo vremena.

Negdje 21. ili 22. rujna poziva me izravno predsjednik Tuđman. Dolazim u njegov ured, naručena je kava. Uz uobičajene riječi, poslije dužeg perioda, Predsjednik mi šaljivo priprijeti prstom "sve to što se događa s vojarnama nije slučajno, i to baš Podravina i Slavonija". Priznao sam kako stoje stvari i kakvo je moje stanovište. Nisam htio da bilo što ostane nejasno. Predložio mi je da preuzmem organiziranje vojnog školstva. Nasmijao sam se s vidljivim pokretima kako to smatram u ovom trenutku neozbiljnim. Brzo se ispravio i tražio moje mišljenje o mom angažmanu. Rekao sam da bih prihvatio dužnost glavnog inspektora obrane i HV na principu glavnih inspektora u zapadnim armijama, tj. inspektora s velikim ovlastima. Prihvatio je to s oduševljenjem, a ovlasti će biti kasnije propisane i on će ih sam potpisati, na meni je da te ovlasti napišem. Ubrzo sam došao s napisanim ovlastima, odložio je moje papire i rekao da se treba upoznati s njima. Daljnji razgovor je tekao oko velikog uspjeha Varaždinaca u zauzimanju 32. korpusa JNA. Ali ovaj put dosta ozbiljno je priprijetio da će početi uhićenja onih koji ga ne slušaju. Pitam o čemu se radi? Neki od tih malih Napoleona i onda kada im iz viših interesa zapovjedim da prekinu napade na vojarne, ne slušaju, već rade po svome. Na sve to samo sam primijetio da, budemo li imali što više oružja i što veću vojnu silu, bit će manje žrtava, brže ćemo se osloboditi oružane pobune itd. No, tada sam shvatio, a bilo mi je to prisutno u razmišljanjima i ranije, da je Predsjednik tražio da se uključim na bilo kojem mjestu u HV ili obrani uopće, kako bi me imao pod kontrolom, da slučajno ne radim nešto protiv njega. Naravno, ni na kraj bilo kakvih misli mi nije bilo da što drugo poduzimam, osim organiziranja obrane od agresije i uklanjanja pobune.

Igra na tu temu - nepovjerenja Predsjednika i moje tvrdoglavosti da ostanem pri svom, trajala je sve do konca 1992. godine kada po treći puta odlazim u mirovinu - definitivno. Rekao bih, u svemu tome nemam si što zamjeriti - dapače.